

Jindřich Honzl: DIVADELNÍ PROJEVY ULICE

Reklama

Herec byl až doposud služebným duchem. Půjčoval se literatuře.

Ulice nemá horšího herce. Reklamního sluhu. Nosí kaširovanou homoli cukru. Půjčuje své tělo pro Odkolkův chléb. Dává se divadelně formovat jako Larionovova loutka pro reklamu tuku Visan. Svými účelnými strojovými gesty nového herce překvapuje najatý dělník obecenstvo před výkladní skříňí továrny A.B.C.

Díváme se na tyto lidské loutky ne bez lítosti. Připomínají herce ve hře F. V. Krejčího nebo E. Vachka. Jaké neřesti to sloužíte?!

Nebylo by ovšem lepšího služebníka, který by nesloužil chlebu DZ, margarínu FTM a botám A. J. — nedivadelnosti E. Vachka — ale byl sluhou chleba, tuku, bot a — lidí (tj. obecenstva).

Maska

V masce je hrdinství. Od okamžiku, kdy si herec nalíčil obličej do Makbetha, byl lidské básnivosti hrdinou. Ale toto hrdinství je chudé. Nejde o to, že herec lhal, ale že jeho lež byla ubohá, tím ubožejší, čím vážněji ji bral. Herec klamal naše smysly, které lační ochutnat jeho hrdinství ze všech stran.

Ulice, závodistiště, hřiště, film mají hrdinnější masky. Znáte obleky pilotů. Jejich střídma šed působí na moderního člověka silnějšími emocemi než světelný efekt Ikarův. Poznáváte v tvrdých kožených přilbicích letců za motorovými vodiči racionálně zformovanou odvážnost masky? Její hrůza je vy počítaná, přesná. Její patos je dokonale vážný přes svou extravaganci. Její typický, srozumitelný tvar zahrnuje v sobě sta obměn dramatických situací. Neslibuje, než co může dát — vítězství.

Maska ironicky přiléhá na lidské tělo. Přikrývá jeho nedostatky. Maska potápěčů neironizuje však člověka svou těžkopádnou směšností. Ironická nepřátelství k člověku měly jen masky herců představujících polobohy. Maska potápěčova je veselá, protože předstírá pohyby stroje, který je vlastně člověkem. Zesměšňuje stroj převlečený za člověka. Je o to veselejší, oč je bezpečnější.

Jsou však masky odporné ve své hrůze. Plynová maska vojína má všechnu svou válečnou neřest v dlouhém, klátivém, jakoby vyhrzlém tvaru. Její bezúčelné hrdinství, její zbytečná smrt jsou nejstrašnější děsem moderní civilizace. V ní je drama hrůzy ze života, hrůzy z pohybu a hrůzy z volného vydechnutí. To je princip dramatu, které se tak zprotivilo novému obecenstvu. Kde smrt je hlavním předpokladem.

„Smrt pro smrt“, „civilizace pro civilizaci“, „umění pro umění“ jsou asi stejně ohavná hesla. Protože neznamenají než konec životu, konec civilizaci a konec umění.

Sport

Sport je zásluhou osvětářů, lékařů a profesorů tělocviku nepochopen. Sport je divadlem.

Není známkou zdravého století. Nemylte se. Úspěchy sportu nejsou v tom, že mnoho lidí hraje tenis. Význam sportu spočívá v tom, že tisícové zástupy navštěvují mače. Sport není zdravým projevem organicky zdravého jedince ve společnosti.

Sport je organickým příznakem nemocných let. Sport je předmětem básnivosti lidské. Sport je diferenciací práce stejně, jako by bylo diferenciací mít automaty nebo básníky pro básně. Sport je profesionalismem. To znamená: přísně racionální činností tvůrců. Tito poskytují lidem, divákům bohatství vášnivých emocí.

Podívejte se na ženy, teoretické sportovce a děti, abyste pochopili, že divadelní význam sportu daleko převažuje účel, který mu přimyslili lékaři, národohospodáři a sanatoria. Sport neléčí neurózu. Sport ji předpokládá.

Výhoda divadelnosti sportu je v tom, že je optimistická. Že se divadelní básnivost upjala na člověka. Že věří v člověka, v jeho rychlost, obratnost. Že je tak všeobecně srozumitelná. A že dovede budit tak silné senzacce.

Demonstrace

Revoluční průvod, demonstrace jsou špatným divadlem. Nedostává se jim divadelní ironie.

Dobří revolucionářští dělníci jsou špatní herci. Střílejí doopravdy. Jejich drama nevyšlo ani v Nouvelle Revue Française ani v Aktionu. Je v jejich krvi a hladu. Nebylo horšího dramatického literáta, než jsou tito dělníci. Není v nich ani za mák literatury. Nebyli snad ani ve Volksbühne ani v Socialistické scéně.

Je známo, jací jsou básníci zbabělci. Chtěl by tedy někdo nadělat z dělníků a demonstrantů zbabělců? — Nelze si divadelně hrát s jejich revolučností. Je to nebezpečné a málo veselé stavět v cestu průvodu dělníků kaširovanou stěnu a improvizovat jejím rozbitím „Svržení kapitalismu“. Je to nicotné a směšné. Veselé jsou jenom opravdové revoluce.

Demonstrace nabývají formy jen svým obsahem. Největším nedopatřením je demonstrace, která neví, co chce. Tehdy teprve pomýšlí se na červené šátky, krojované dělníky a kdeco ještě.

Slyšel jsem vpravdě básnické táborové řeči a viděl jsem mohutně působící demonstrace. Nedovolil bych však básníkům řečnění na nich, ani divadelníkům pořádání jich.

(Disk 1, str. 5, prosinec 1923)